

ประมวลกฎหมาย วิธีพิจารณา ความอาญา

ฉบับใช้งานและประกอบการศึกษา

มีเชิงอรรถอธิบายมาตราที่สำคัญ และที่ออกสอบบ่อยครั้ง
อ้างอิงคำพิพากษาศาลฎีกาประกอบการอธิบาย
รวบรวมคำพิพากษาศาลฎีกาที่น่าสนใจ ใช้ประกอบการอ่าน
เพื่อให้เข้าใจได้ง่ายยิ่งขึ้น

เหมาะสำหรับนิสิต นักศึกษา และบุคคลทั่วไปที่สนใจ อัปเดตใหม่ล่าสุด

รศ. ชนินาฏ ลีดส์

สารบัญ

➤ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ➤

	มาตรา	หน้า
ยุทธวิธีการเรียนกฎหมายให้ได้ประโยชน์จริงจัง		๑
๑. จริ่งใจศึกษากฎหมาย		๒
๒. การบูรณาการหลักกฎหมาย		๔
๓. การเขียนข้อสอบ		๙
ภาพรวมการดำเนินกระบวนการพิจารณาทางอาญา		๑๓
๑. การเริ่มกระบวนการพิจารณาคดีอาญา		๑๓
๒. ระบบการดำเนินคดีอาญาในประเทศไทย		๑๓
๓. การดำเนินคดีอาญาโดยรัฐ		๑๔
๔. การดำเนินคดีอาญาโดยราษฎร (ผู้เสียหายเป็นโจทก์)		๒๐
๕. เริ่มการพิจารณาคดี		๒๕
๖. การสืบพยานในคดีอาญา		๒๗
๗. การวินิจฉัยชี้ขาดตัดสินคดี		๒๘
๘. อุทธรณ์ – ฎีกา		๓๑
๙. หลังจากคำพิพากษาหรือคำสั่งถึงที่สุด		๓๓

ภาค ๑ ข้อความเบื้องต้น

ลักษณะ ๑ หลักทั่วไป	๑-๑๕	๓๖
ลักษณะ ๒ อำนาจพนักงานสอบสวนและศาล	๑๖-๒๗	๕๐
หมวด ๑ หลักทั่วไป	๑๖	๕๐
หมวด ๒ อำนาจสืบสวนและสอบสวน	๑๗-๒๑/๑	๕๐
หมวด ๓ อำนาจศาล	๒๒-๒๗	๕๕
ลักษณะ ๓ การฟ้องคดีอาญาและคดีแพ่ง ที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญา	๒๘-๕๑	๕๘
หมวด ๑ การฟ้องคดีอาญา	๒๘-๓๙	๕๘
หมวด ๒ การฟ้องคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญา	๔๐-๕๑	๖๔

	มาตรา	หน้า
ลักษณะ ๔ หมายเรียกและหมายอาญา		
หมวด ๑ หมายเรียก	๕๒-๖๖	๖๐
หมวด ๒ หมายอาญา	๕๒-๕๖	๖๐
ส่วนที่ ๑ หลักทั่วไป	๕๗-๖๕	๖๒
ส่วนที่ ๒ หมายจับ	๖๖-๖๘	๖๖
ส่วนที่ ๓ หมายค้น	๖๙-๗๐	๖๗
ส่วนที่ ๔ หมายขัง หมายจำคุก หมายปล่อย	๗๑-๗๖	๖๘
ลักษณะ ๕ จับ ขัง จำคุก ค้น ปล่อยชั่วคราว	๗๗-๑๑๙	๘๐
หมวด ๑ จับ ขัง จำคุก	๗๗-๙๐	๘๐
หมวด ๒ ค้น	๙๑-๑๐๕	๙๑
หมวด ๓ ปล่อยชั่วคราว	๑๐๖-๑๑๙	๙๖

ภาค ๒ สอบสวน

ลักษณะ ๑ หลักทั่วไป	๑๒๐-๑๒๙	๑๐๔
ลักษณะ ๒ การสอบสวน	๑๓๐-๑๕๖	๑๐๘
หมวด ๑ การสอบสวนสามัญ	๑๓๐-๑๔๗	๑๐๘
หมวด ๒ การชันสูตรพลิกศพ	๑๔๘-๑๕๖	๑๒๐

ภาค ๓ วิธีพิจารณาในศาลชั้นต้น

ลักษณะ ๑ ฟ้องคดีอาญาและไต่สวนมูลฟ้อง	๑๕๗-๑๗๑	๑๒๗
ลักษณะ ๒ การพิจารณา	๑๗๒-๑๘๑	๑๓๕
ลักษณะ ๓ คำพิพากษาและคำสั่ง	๑๘๒-๑๙๒	๑๔๒

ภาค ๔ อุทธรณ์ และฎีกา

ลักษณะ ๑ อุทธรณ์	๑๙๓-๒๑๕	๑๔๗
หมวด ๑ หลักทั่วไป	๑๙๓-๒๐๒	๑๔๗
หมวด ๒ การพิจารณา คำพิพากษา และคำสั่งชั้นศาลอุทธรณ์	๒๐๓-๒๑๕	๑๕๑

	มาตรา	หน้า
ลักษณะ ๒ ฎีกา	๒๑๖-๒๒๕	๑๕๕
หมวด ๑ หลักทั่วไป	๒๑๖-๒๒๔	๑๕๕
หมวด ๒ การพิจารณา คำพิพากษาและคำสั่งชั้นฎีกา	๒๒๕	๑๕๗

ภาค ๕ พยานหลักฐาน

หมวด ๑ หลักทั่วไป	๒๒๖-๒๓๑	๑๕๙
หมวด ๒ พยานบุคคล	๒๓๒-๒๓๗	๑๖๖
หมวด ๓ พยานเอกสาร	๒๓๘-๒๔๐	๑๖๙
หมวด ๔ พยานวัตถุ	๒๔๑-๒๔๒	๑๗๐
หมวด ๕ ผู้เชี่ยวชาญ	๒๔๓-๒๔๔/๑	๑๗๑

ภาค ๖ การบังคับตามคำพิพากษาและค่าธรรมเนียม

หมวด ๑ การบังคับตามคำพิพากษา	๒๔๕-๒๕๑	๑๗๓
หมวด ๒ ค่าธรรมเนียม	๒๕๒-๒๕๗	๑๗๕

ภาค ๗ อภัยโทษ เปลี่ยนโทษหนักเป็นโทษเบา และลดโทษ

	๒๕๙-๒๖๗	๑๗๗
--	---------	-----

บัญชีแนบท้ายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา	๑๘๐
---	-----

คำพิพากษาศาลฎีกาที่น่าสนใจ	๑๘๒
----------------------------	-----

ประวัติผู้เรียบเรียง	๒๓๔
----------------------	-----

ยุทธวิธีการเรียนกฎหมายให้ได้ประโยชน์จริงจัง

การเรียนกฎหมายให้ประสบความสำเร็จมีหลากหลายวิธี เปรียบเสมือนอาหารมีหลายประเภท แต่วิธีที่เหมาะสมของแต่ละคนก็แตกต่างกันไป ใครแนะนำอย่างไรอย่าเพิ่งเชื่อ ๑๐๐% ต้องลองปฏิบัติตามเสียก่อน อาจารย์คนที่ ๑ แนะนำวิธีศึกษาแบบหนึ่ง ต้องลองทำดูก่อน ถ้าไม่สำเร็จ ก็ไม่เป็นไร ลองวิธีของอาจารย์ท่านอื่นต่อไป

สำหรับผู้เขียน ขอแนะนำในฐานะผู้ที่เคยศึกษากฎหมายมาก่อน และในฐานะที่สอนกฎหมายมา ๓๓ ปี เจอลูกศิษย์หลากหลายอายุ หลากหลายอาชีพ และหลากหลายตำแหน่งหน้าที่การงาน หลายคนมีวิธีการเรียนแปลกแต่ก็สำเร็จ ผู้เขียนก็จะรวบรวมวิธีต่าง ๆ ทั้งของผู้เขียนเองและของลูกศิษย์เก่ง ๆ หลากคน ประมวลมาเป็นแนวทางให้นักศึกษารุ่นใหม่ได้ลองใช้ตามความเหมาะสม

กฎหมายเปรียบได้กับร้านขายยาจีน ที่มีลิ้นชักจำนวนมาก เมื่อลูกค้าเข้ามาขอซื้อยา ผู้ขายซึ่งอาจเป็นจีนแสด หรืออาจไม่ใช่จีนแสด จะต้องนำยาแต่ละช่องมารวมกัน แล้วห่อใส่ซองให้ลูกค้าไปต้มกิน ถ้ารวมกันถูกต้องลูกค้าก็หายป่วย แต่ถ้ารวมกันผิดลูกค้าก็หายไปจากโลก เรียนกฎหมายก็เช่นกัน เมื่อเจอข้อเท็จจริง ถ้ายกมาตราถูกก็สอบผ่าน ถ้ายกมาตราผิดก็ย้อนกลับไปเรียนวิชานั้นใหม่อีกครั้ง บางคนเรียนบางวิชาเป็นวัฏจักร เรียนแล้วเรียนอีกหลายรอบ ก็ยังแพ้วทางสอบไม่ผ่าน พระวัดไหนที่ว่าศักดิ์สิทธิ์ไปมาหมดแล้วก็ยังไม่ผ่าน แต่ประการสำคัญวิชาที่ผ่านไปแล้วก็ยังผ่านแบบบังเอิญ นำมาเชื่อมต่อกับวิชาอื่นหรือนำมาเป็นรากฐานของวิชาอื่นก็ไม่ได้ เพราะวิธีการศึกษายังไม่โดน วิธีการศึกษากฎหมายจึงเป็นเสมือนยุทธวิธีการเรียนรู้เป็นเส้นทางสู่ความสำเร็จ ถ้ามาถูกทางก็สำเร็จได้ใส่เสื้อครุยสีดำ ส่วนจะเป็นครุยแบบบางเบา หรือครุยแบบกำมะหยี่ก็สุดแต่บุญวาสนาของแต่ละคน

นอกจากบุญวาสนา ความมานะอดทน และความอุตสาหวิริยะของแต่ละบุคคลแล้ว วิธีศึกษากฎหมายก็เป็นสาระสำคัญให้ประสบความสำเร็จด้วย วิธีศึกษากฎหมายควรจะแบ่งเป็น ๓ ส่วน คือ

๓. การเขียนข้อสอบ

กรุณาจำไว้เสมอว่า การเขียนข้อสอบกฎหมายก็เหมือนกับการทำความเข้าใจทางกฎหมาย ถ้าเราตอบแต่ตรงคำตอบ คนฟังอาจจะไม่เชื่อ อาจจะคิดว่าเราแต่งเอง ฉะนั้น คำตอบของเราต้องมีตัวบทกฎหมาย เพื่อใช้อ้างอิงว่า ในเรื่องนั้น ๆ มีกฎหมายบัญญัติไว้ว่าอย่างไร แล้วเราก็ต้องอธิบายว่า จากข้อเท็จจริงที่มี มันอยู่ในบังคับของกฎหมายที่เรายกขึ้นอ้างหรือไม่ อย่างไร โดยสรุปแล้ว การตอบข้อสอบกฎหมาย ต้องมีองค์ประกอบ ๓ ประการ คือ การอ้างอิงตัวบทกฎหมาย การนำข้อเท็จจริงจากคำถามมาปรับใช้กับหลักกฎหมาย และการวินิจฉัย

๓.๑ การอ้างอิงตัวบทกฎหมาย ตัวบทกฎหมายเปรียบเสมือนอาวุธของนักศึกษาในการสอบข้อสอบกฎหมาย ถ้าวินิจฉัยโดยไม่รู้ว่ามีตัวบทกฎหมายหรือไม่ นั่นคือการมั่ว ซึ่งนักศึกษาจำนวนมากนิยมมั่ว เพราะอ่านตำราไม่ตรงกับข้อสอบ ถ้าไม่รู้จริง ๆ ว่ามีกฎหมายเรื่องนั้นหรือไม่ ก็ให้ใช้สามัญสำนึก ใช้หลักความยุติธรรม แต่อย่าใช้ความรู้รอบโຕະเพราะอาจถูกปรับตกได้ ข้อสอบกฎหมายในระดับปริญญาตรี มักมีคะแนนตัวบทเป็นพิเศษ เช่น คะแนนเต็มข้อละ ๒๐ คะแนน จะเป็นคะแนนตัวบทประมาณข้อละ ๘-๑๐ คะแนน ซึ่งก็เยอะอยู่และเป็นคะแนนช่วยอย่างดี กรณีที่รู้กฎหมาย ปัญหาใหญ่สำหรับนักศึกษาคือ นักศึกษารู้ว่ามีกฎหมายเรื่องนี้ จำหลักได้ด้วย แต่จะเขียนอย่างไรให้ได้คะแนน อาจารย์ขอแนะนำอย่างนี้คะ ก่อนวินิจฉัย ก่อนปรับข้อเท็จจริง ควรจะเขียนตัวบทที่เกี่ยวข้องเสียก่อน ย่อหน้า แล้วเขียนข้อความสื่อให้ผู้ตรวจทราบว่าเป็นตัวบทกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เช่น “ในเรื่องนี้มีหลักกฎหมายคือ” อย่าใช้คำว่า “กฎหมายบัญญัติว่า” เพราะถ้าเขียนแบบนี้ แสดงว่าสิ่งที่เราจะเขียนในคำตอบคือ บทบัญญัติของมาตรานั้น ๆ แสดงว่าเราต้องเขียนให้ครบถ้วนบริบูรณ์ ฉะนั้น ถ้าไม่มั่นใจตนเองจนเกินไป ใช้คำกลาง ๆ ดีกว่า และขออย่าว่า ควรใส่ถ้อยคำที่เป็นคำสำคัญ คำที่ผู้อ่านรู้ว่ามีหมายถึงมาตราใด เช่น “จำเลยหลงต่อสู” “เมื่อมีคำพิพากษาเสร็จเด็ดขาดในความผิดซึ่งได้ฟ้อง” “ในคดีที่ศาลอุทธรณ์พิพากษายืนตามศาลล่างหรือเพียงแต่แก้ไขเล็กน้อย” ประมาณนี้ เพื่อให้ผู้ตรวจคล้อยตามตัวบทที่นักศึกษากำลังดำเนินเขียนมาในข้อสอบ

ภาพรวมการดำเนินกระบวนการพิจารณาทางอาญา

การศึกษากฎหมายวิธีพิจารณาความหรือกฎหมายวิธีสบัญญัติซึ่งเป็นกฎหมายเกี่ยวกับกระบวนการพิจารณาในขั้นตอนต่าง ๆ นักศึกษาควรเริ่มศึกษาด้วยการลำดับเหตุการณ์ว่า กระบวนการพิจารณาฉบับนั้น เริ่มต้นที่ตรงไหน มีขั้นตอนอะไรบ้าง และสิ้นสุดลงที่ขั้นตอนใด เมื่อนักศึกษาเห็นภาพลำดับขั้นตอนแล้ว จะเป็นการง่ายที่จะเจาะศึกษาในแต่ละเรื่องต่อไป ภาพรวมการดำเนินกระบวนการพิจารณาทางอาญานี้ จะช่วยให้นักศึกษาเข้าใจกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้ง่ายยิ่งขึ้น

๑. การเริ่มกระบวนการพิจารณาคดีอาญา

กระบวนการพิจารณาคดีอาญาจะเริ่มขึ้นต่อเมื่อมีความผิดอาญาเกิดขึ้น ถ้าเป็นเพียงความรับผิดทางแพ่งคู่กรณีก็จะต้องดำเนินกระบวนการพิจารณาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง อย่างไรก็ตาม การกระทำบางอย่างอาจเห็นได้ชัดเจนว่าเป็นการกระทำที่เป็นความผิดทางอาญา เช่น ลักทรัพย์ ทำร้ายร่างกาย หรือข่มขืนกระทำชำเรา ในขณะที่การกระทำบางอย่างก่อให้เกิดความเสียหายแก่คู่กรณีได้ แต่กลับเป็นเพียงความรับผิดทางแพ่งเท่านั้น เช่น การกระทำโดยประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นเสียชีวิต (ไม่เป็นความผิดทางอาญา) หรือการกู้ยืมเงินซึ่งขณะทำสัญญากู้ยืมนั้นผู้กู้ไม่มีเจตนาหลอกหลวงผู้ให้กู้ แต่เมื่อถึงกำหนดชำระหนี้กลับไม่ชำระหนี้ ผู้ให้กู้ก็อาจเข้าใจว่าตนถูกหลอกให้ส่งมอบเงินให้ เป็นต้น

๒. ระบบการดำเนินคดีอาญาในประเทศไทย

เมื่อมีการกระทำความผิดอาญาเกิดขึ้น กระบวนการนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของไทยแบ่งการดำเนินคดีออกเป็น ๒ ระบบ คือ การดำเนินคดีอาญาโดยรัฐ (พนักงานอัยการเป็นโจทก์) และการดำเนินคดีอาญาโดยราษฎร (ผู้เสียหายเป็นโจทก์) ตาม ป.วิอ. ม. ๒๘ (๑) และ (๒) ทั้งนี้ แต่ละระบบมีขั้นตอนวิธีการที่แตกต่างกัน เฉพาะก่อนเริ่มคดี กล่าวคือ ถ้าเป็นคดีที่รัฐเป็น

๗.๓ การพิพากษายกฟ้องหรือลงโทษจำเลย จะแยกพิจารณาเป็น ๒ กรณี ดังนี้

๗.๓.๑ กรณีข้อเท็จจริงตามฟ้องและข้อเท็จจริงจากการพิจารณาพยานหลักฐานสอดคล้องกัน ปวิอ. ม. ๑๘๕ บัญญัติแนวทางพิพากษาไว้ ๒ กรณี คือ

๑) กรณีที่ต้องพิพากษายกฟ้อง ได้แก่ กรณีที่ศาลเห็นว่า จำเลยไม่ได้กระทำความผิด หรือการกระทำของจำเลยไม่เป็นความผิด หรือคดีขาดอายุความ หรือมีเหตุตามกฎหมายที่จำเลยไม่ควรถูกต้องรับโทษ เหตุยกฟ้องเหล่านี้เป็นข้อกฎหมายเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยที่ศาลมีอำนาจจะยกขึ้นวินิจฉัยยกฟ้องโจทก์ได้เอง แม้จำเลยมิได้ยกขึ้นต่อสู้ก็ตาม

๒) กรณีที่ต้องพิพากษาลงโทษจำเลยตามความผิด ได้แก่ กรณีที่ศาลเห็นว่า จำเลยได้กระทำความผิด และไม่มีกรรบกเว้นโทษตามกฎหมาย

๗.๓.๒ กรณีข้อเท็จจริงตามฟ้องและข้อเท็จจริงจากการพิจารณาพยานหลักฐานแตกต่างกัน ในเรื่องนี้ต้องแยกพิจารณาตาม ปวิอ. ม. ๑๙๒ วรรคต่าง ๆ ดังนี้

๑) ห้ามศาลพิพากษาหรือสั่งเกินคำขอ หรือที่มีได้กล่าวในฟ้อง (ม. ๑๙๒ วรรคหนึ่ง)

๒) กรณีข้อเท็จจริงตามฟ้องต่างกับข้อเท็จจริงที่พิจารณาได้ความในสาระสำคัญ ศาลจะพิพากษาลงโทษจำเลยไม่ได้ (ม. ๑๙๒ วรรคสอง ตอนแรก)

๓) กรณีข้อเท็จจริงตามฟ้องต่างกับข้อเท็จจริงที่พิจารณาได้ความในรายละเอียด ข้อแตกต่างในรายละเอียดเช่นนี้ หากจำเลยมิได้หลงต่อสู้ ศาลชอบที่จะลงโทษตามความผิดที่พิจารณาได้ความได้ แต่จะลงโทษจำเลยเกินอัตราโทษที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดที่โจทก์ฟ้องไม่ได้ ข้อแตกต่างในรายละเอียดต่อไปนี้

ถูกต้อง และคำบอกกล่าวทางโทรเลขว่าได้ออกหมายจับหรือหมายค้นแล้ว ตลอดจนสำเนาหมายจับหรือหมายค้นที่ได้ส่งทางโทรสาร สื่ออิเล็กทรอนิกส์ หรือสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศประเภทอื่น ทั้งนี้ ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๗

(๑๐) “การสืบสวน^๗” หมายความว่า การแสวงหาข้อเท็จจริงและหลักฐานซึ่งพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจได้ปฏิบัติไปตามอำนาจและหน้าที่ เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน และเพื่อที่จะทราบรายละเอียดแห่งความผิด

(๑๑) “การสอบสวน^๘” หมายความว่า การรวบรวมพยานหลักฐานและการดำเนินการทั้งหลายอื่นตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ ซึ่งพนักงานสอบสวนได้ทำไปเกี่ยวกับความผิดที่กล่าวหา เพื่อที่จะทราบข้อเท็จจริงหรือพิสูจน์ความผิด และเพื่อจะเอาตัวผู้กระทำความผิดมาฟ้องโทษ

(๑๒) “การไต่สวนมูลฟ้อง” หมายความว่า กระบวนไต่สวนของศาลเพื่อวินิจฉัยถึงมูลคดีซึ่งจำเลยต้องหา

(๑๓) “ที่รโหฐาน^๙” หมายความว่า ที่ต่าง ๆ ซึ่งมีใช้ที่สาธารณสถานดังบัญญัติไว้ในกฎหมายลักษณะอาญา

---

^๗ผู้มีอำนาจสืบสวน คือ เจ้าพนักงานฝ่ายปกครองและตำรวจ ซึ่งมีอำนาจตาม ม. ๑๗

^๘การสอบสวนมีประเด็นสำคัญ คือ เขตอำนาจสอบสวน (ม. ๑๘ และ ม. ๑๙) และกระบวนกรสอบสวน (ม. ๑๓๐-๑๔๒) ในเรื่องการสอบสวนควรให้ความสำคัญเป็นพิเศษ ได้แก่ ๑. กรณีผู้เสียหาย, ผู้ต้องหา หรือพยานเป็นเด็ก (ม. ๑๓๓ ทวิ-๑๓๓ ตริ และ ๑๓๔/๒) ๒. การแจ้งข้อหา (ม. ๑๓๔) การจัดทำหมายความ (ม. ๑๓๔/๑) การแจ้งสิทธิของผู้ต้องหา (ม. ๑๓๔/๔) ห้ามพนักงานสอบสวนจงใจให้ผู้ต้องหาให้การอย่างไร ๆ ด้วยวิธีที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย (ม. ๑๓๕) การสอบสวนซึ่งไม่ชอบด้วยกฎหมาย แต่ละกรณีมีผลแตกต่างกันไป บางกรณีทำให้การสอบสวนเสียทั้งหมด บางกรณีมีผลเพียงรับฟังเป็นพยานหลักฐานเพื่อลงโทษจำเลยไม่ได้

^๙ปอ. ม. ๑ (๑) บัญญัติว่า “สาธารณสถาน” หมายความว่า สถานที่ใด ๆ ซึ่งประชาชนมีความชอบธรรมที่จะเข้าไปได้ ดังนั้น ถ้าเป็นสถานที่ซึ่งประชาชนทั่วไปไม่มีสิทธิที่จะเข้าไปได้ สถานที่ดังกล่าวจึงเป็นที่รโหฐาน การพิจารณาว่าเป็นที่รโหฐานหรือไม่ต้องพิจารณาเวลาเปิด-ปิดของสถานที่นั้นด้วย (ฎ. ๓๗๕๑/๒๕๕๑, ฎ. ๑๙๓๕๗/๒๕๕๖) สถานที่บนขบวนรถไฟ (ฎ. ๒๐๒๔/๒๔๙๗) สถานที่ซึ่งไม่ใช่หน่วยราชการแต่วัตถุประสงค์เพื่อใช้ในราชการจึงไม่ใช่ที่รโหฐาน (ฎ. ๔๙๕๘/๒๕๕๖)

หลักทั่วไป

๓๙

(๒) ผู้บุพการี ผู้สืบสันดาน สามีหรือภริยา^{๙๔} เฉพาะแต่ในความผิดอาญา ซึ่งผู้เสียหายถูกทำร้ายถึงตายหรือบาดเจ็บจนไม่สามารถจะจัดการเองได้

(๓) ผู้จัดการหรือผู้แทนอื่น ๆ ของนิติบุคคล เฉพาะความผิดซึ่งกระทำลงแก่นิติบุคคลนั้น

มาตรา ๖ ในคดีอาญาซึ่งผู้เสียหายเป็นผู้เยาว์ไม่มีผู้แทนโดยชอบธรรม หรือเป็นผู้นิกลจริตหรือคนไร้ความสามารถไม่มีผู้อนุบาล^{๙๕} หรือซึ่งผู้แทนโดยชอบธรรมหรือผู้อนุบาลไม่สามารถจะทำการตามหน้าที่โดยเหตุหนึ่งเหตุใด รวมทั้งมีผลประโยชน์ขัดกันกับผู้เยาว์หรือคนไร้ความสามารถนั้น ๆ ญาติของผู้นั้น หรือผู้มีประโยชน์เกี่ยวข้องอาจร้องต่อศาลขอให้ตั้งเขาเป็นผู้แทนเฉพาะคดีได้

เมื่อได้ไต่สวนแล้วให้ศาลตั้งผู้ร้องหรือบุคคลอื่น ซึ่งยินยอมตามที่เห็นสมควรเป็นผู้แทนเฉพาะคดี เมื่อไม่มีบุคคลใดเป็นผู้แทนให้ศาลตั้งพนักงานฝ่ายปกครองเป็นผู้แทน

ห้ามมิให้เรียกค่าธรรมเนียมในเรื่องขอตั้งเป็นผู้แทนเฉพาะคดี

^{๙๔}สาระสำคัญของอนุมาตรานี้ คือ ๑. ผู้มีอำนาจจัดการแทนต้องเป็นบุพการีหรือผู้สืบสันดานตามสายโลหิต จึงไม่จำเป็นต้องเป็นบุพการีโดยชอบด้วยกฎหมาย (ฎ. ๑๓๘๔/๒๕๑๖) ไม่รวมผู้รับบุตรบุญธรรมกับบุตรบุญธรรม และไม่รวมบุคคลซึ่งไม่ใช่บุพการีแม้จะเลี้ยงดูผู้เสียหายมาตั้งแต่เด็กก็จัดการแทนผู้เสียหายไม่ได้ (ฎ. ๑๕๐๐/๒๕๕๘) ส่วนความเป็นสามีภริยาต้องเป็นสามีภริยาที่จดทะเบียนสมรสโดยชอบด้วยกฎหมายเท่านั้น (ฎ. ๒๖๘๑/๒๕๕๗) ๒. ต้องเป็นความผิดซึ่งผู้เสียหายถูกทำร้ายถึงตายหรือบาดเจ็บจนไม่สามารถจัดการเองได้ (ฎ. ๕๑๒๖/๒๕๕๙, ฎ. ๓๐๖๓/๒๕๕๒) ๓. กรณีผู้เสียหายโดยตรงไม่ใช่ผู้เสียหายโดยนิตินัย ผู้มีอำนาจจัดการแทนก็ไม่มีอำนาจฟ้องคดีแทนหรือขอเป็นโจทก์ร่วมกับพนักงานอัยการได้ (ฎ. ๑๓๐๖-๑๓๐๗/๒๕๖๐, ฎ. ๖๕๓/๒๕๖๑)

^{๙๕}สาระสำคัญของมาตรา ๖ คือ ๑. ผู้เสียหายต้องเป็นผู้เยาว์หรือเป็นคนไร้ความสามารถหรือเป็นคนวิกลจริต ๒. บุคคลดังกล่าวไม่มีผู้มิอำนาจจัดการแทนตามมาตรา ๕(๑) หรือมีแต่ไม่สามารถทำหน้าที่ได้หรือมีผลประโยชน์ขัดกับผู้เยาว์หรือคนไร้ความสามารถ ๓. ผู้มีสิทธิร้องขอให้ศาลตั้งผู้แทนเฉพาะคดีได้ คือ ญาติของผู้เสียหาย หรืออาจจะเป็นผู้มีประโยชน์เกี่ยวข้องกับผู้เยาว์หรือคนไร้ความสามารถหรือคนวิกลจริต เช่น ผู้เสียหายเป็นผู้เยาว์ ได้รับการอุปการะเลี้ยงดูจากบิดาเพียงผู้เดียว แม้จะไม่ใช่บิดาโดยชอบด้วยกฎหมาย แต่ก็เป็นญาติของผู้เยาว์ ศาลจึงมีอำนาจตั้งบิดาเป็นผู้แทนเฉพาะคดีได้ (ฎ. ๒๙๕๘/๒๕๕๑)

หมวด ๓ อำนาจศาล

มาตรา ๒๒ เมื่อความผิดเกิดขึ้น อ้างหรือเชื่อว่าได้เกิดขึ้นในเขตอำนาจของศาลใด ให้ชำระที่ศาลนั้น^{๓๓} แต่ถ้า

(๑) เมื่อจำเลยมีที่อยู่^{๓๔} หรือถูกจับในท้องที่หนึ่ง^{๓๕} หรือเมื่อเจ้าพนักงานทำการสอบสวน^{๓๖} ในท้องที่หนึ่งนอกเขตของศาลดังกล่าวแล้ว จะชำระที่ศาลซึ่งท้องที่นั้น ๆ อยู่ในเขตอำนาจก็ได้^{๓๗}

(๒) เมื่อความผิดเกิดขึ้นนอกราชอาณาจักรไทยให้ชำระคดีนั้นที่ศาลอาญา ถ้าการสอบสวนได้กระทำลงในท้องที่หนึ่งซึ่งอยู่ในเขตของศาลใด ให้ชำระที่ศาลนั้นได้ด้วย

---

^{๓๓}เว็บไซต์ของจำเลยเปิดให้บุคคลทั่วไปจากทุกมุมโลกเข้าถึงได้ โจทก์พบการกระทำผิดนั้นขณะอยู่ที่บ้านพักของโจทก์ ถือว่า สถานที่ที่บ้านพักของโจทก์อยู่ในเขตศาลเป็นสถานที่ที่ความผิดได้กระทำลงด้วย (ฎ. ๓๓๑๓/๒๕๖๒)

^{๓๔}คำว่า “ที่อยู่” หมายถึง ภูมิลำเนาตาม ปพพ. ม. ๓๖ คือ ถิ่นอันบุคคลนั้นมีสถานที่อยู่เป็นแหล่งสำคัญ ดังนั้น ถ้าจำเลยเพียงถูกขังในเรือนจำระหว่างการพิจารณาคดี ซึ่งเป็นการถูกขังชั่วคราวจึงไม่ใช่ความหมายของคำว่า ที่อยู่ ตาม ม. ๒๒ (ฎ. ๒๐๗๓/๒๕๓๖)

^{๓๕}ต้องเป็นกรณีที่จำเลยถูกจับในความผิดที่ฟ้องด้วย (ฎ. ๘๘๓๖/๒๕๓๘)

^{๓๖}เช่น ความผิดฐานลักทรัพย์และรับของโจรซึ่งเกิดในต่างท้องที่กัน พนักงานสอบสวนซึ่งเริ่มสอบสวนความผิดหนึ่งก่อนก็มีอำนาจสอบสวนความผิดอื่นที่ต่อเนื่องกันได้แม้จะอยู่นอกเขตท้องที่ของตน และเมื่อมีการสอบสวนแล้ว พนักงานอัยการก็มีอำนาจฟ้องคดีต่อศาลที่การสอบสวนนั้นอยู่ในเขตอำนาจได้ (ฎ. ๑๑๘๐/๒๕๓๗) ข้อสังเกต ศาลที่การสอบสวนอยู่ในเขตอำนาจนี้ใช้กับกรณีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ฟ้องคดีเท่านั้น จึงจะมีการสอบสวนเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย

^{๓๗}เป็นดุลพินิจศาลที่จะรับชำระคดีหรือไม่ โดยคำนึงถึงความสะดวกในการพิจารณาคดีเป็นสำคัญ (ฎ. ๘๑๐๓/๒๕๔๘, ฎ. ๓๔๒๖/๒๕๕๙) แม้ศาลจะทำการไต่สวนมูลฟ้องแล้วก็ไม่ถือว่าศาลรับชำระคดีนั้น (ฎ. ๑๕๔๖๔/๒๕๕๖)

ลักษณะ ๓

การฟ้องคดีอาญาและคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญา

หมวด ๑

การฟ้องคดีอาญา

มาตรา ๒๘ บุคคลเหล่านี้มีอำนาจฟ้องคดีอาญาต่อศาล

(๑) พนักงานอัยการ

(๒) ผู้เสียหาย^{๔๐}

มาตรา ๒๙ เมื่อผู้เสียหาย^{๔๑}ได้ยื่นฟ้องแล้วตายลง ผู้บุพการี ผู้สืบสันดาน^{๔๒}สามี หรือภริยาจะดำเนินคดีต่างผู้ตายต่อไปก็ได้

ถ้าผู้เสียหายที่ตายนั้นเป็นผู้เยาว์ ผู้วิกลจริต หรือผู้ไร้ความสามารถ ซึ่งผู้แทนโดยชอบธรรม ผู้อนุบาลหรือผู้แทนเฉพาะคดีได้ยื่นฟ้องแทนไว้แล้ว ผู้ฟ้องแทนนั้นจะว่าคดีต่อไปก็ได้

---

^{๔๐}หมายถึงผู้เสียหายที่แท้จริงและผู้มีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหายตาม ม. ๔, ม. ๕ และ ม. ๖ เจือนไซที่สำคัญคือ ผู้เสียหายที่แท้จริงต้องเป็นผู้เสียหายโดยนิตินัย

^{๔๑}หมายความว่าผู้เสียหายที่แท้จริงเท่านั้น ไม่รวมถึงผู้มีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหายด้วย (ฎ. ๘๕๓๓/๒๕๕๓)

^{๔๒}บุพการีและผู้สืบสันดาน หมายถึง บุพการีและผู้สืบสันดานตามสายโลหิตเป็นสำคัญ (ฎ. ๕๑๑๙/๒๕๓๐) ข้อสังเกต ๑. กรณีบุพการีเป็นผู้เสียหายฟ้องบุพการีอีกคนเป็นจำเลย หากผู้เสียหายตายลง ผู้สืบสันดานจะดำเนินคดีต่างผู้ตายไม่ได้เพราะเป็นการต้องห้ามฟ้องบุพการีของตนตาม ปพพ. ม. ๑๕๓๔ (ฎ. ๑๕๕๑/๒๕๔๔ ป.) ๒. บทบัญญัติ ม. ๒๙ ไม่รวมถึงญาติพี่น้องอื่น (ฎ. ๒๒๔๒/๒๕๓๓)

มาตรา ๑๓๑/๑ ในกรณีที่ต้องใช้พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ เพื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริงตามมาตรา ๑๓๑ ให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจให้ทำการตรวจพิสูจน์บุคคล วัตถุ หรือเอกสารใด ๆ โดยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ได้

ในกรณีความผิดอาญาที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินสามปี^{๑๑๖} หากการตรวจพิสูจน์ตามวรรคหนึ่ง จำเป็นต้องตรวจเก็บตัวอย่างเลือด เนื้อเยื่อ ผิวหนัง เส้นผม หรือขน น้ำลาย ปัสสาวะ อูจจาระ สารคัดหลั่ง สารพันธุกรรมหรือส่วนประกอบของร่างกายจากผู้ต้องหา ผู้เสียหายหรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง ให้พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบมีอำนาจให้แพทย์หรือผู้เชี่ยวชาญดำเนินการตรวจดังกล่าวได้ แต่ต้องกระทำเพียงเท่าที่จำเป็นและสมควรโดยใช้วิธีการที่ก่อให้เกิดความเจ็บปวดน้อยที่สุดเท่าที่จะกระทำได้ ทั้งจะต้องไม่เป็นอันตรายต่อร่างกายหรืออนามัยของบุคคลนั้น^{๑๑๗} และผู้ต้องหา ผู้เสียหาย หรือบุคคลที่เกี่ยวข้องต้องให้ความยินยอม หากผู้ต้องหาหรือผู้เสียหายไม่ยินยอมโดยไม่มีเหตุอันสมควรหรือผู้ต้องหาหรือผู้เสียหายกระทำการป้องกันขัดขวางมิให้บุคคลที่เกี่ยวข้องให้ความยินยอมโดยไม่มีเหตุอันสมควร ให้สันนิษฐานไว้เบื้องต้นว่าข้อเท็จจริงเป็นไปตามผลการตรวจพิสูจน์ที่หากได้ตรวจพิสูจน์แล้วจะเป็นผลเสียต่อผู้ต้องหาหรือผู้เสียหายนั้น แล้วแต่กรณี

ค่าใช้จ่ายในการตรวจพิสูจน์ตามมาตรา นี้ ให้สั่งจ่ายจากงบประมาณตามระเบียบที่สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงยุติธรรม หรือสำนักงานอัยการสูงสุด แล้วแต่กรณี กำหนดโดยได้รับความเห็นชอบจากกระทรวงการคลัง

มาตรา ๑๓๒ เพื่อประโยชน์แห่งการรวบรวมหลักฐาน ให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจ ดังต่อไปนี้

---

^{๑๑๖} ถ้าเป็นความผิดอาญาที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกิน ๓ ปี การตรวจพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ ไม่ต้องได้รับความยินยอมจากผู้ต้องหา หรือผู้เสียหาย หรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง (ฎ. ๕๘๘๖/๒๕๕๘) กรณีจำเลยขอให้พนักงานสอบสวนตรวจ DNA แต่พนักงานสอบสวนไม่สั่งตรวจ จำเลยก็สามารถดำเนินการเองได้ (ฎ. ๘๖๙/๒๕๕๘)

^{๑๑๗} เมื่อผู้เสียหายได้ตรวจร่างกายที่โรงพยาบาลของรัฐก่อนมาแจ้งความร้องทุกข์แล้ว พนักงานสอบสวนย่อมมีดุลพินิจที่จะรับผลตรวจนั้นได้เลยโดยไม่ต้องส่งไปตรวจซ้ำอีก (ฎ. ๖๐๙๓/๒๕๖๐)

ภาค ๓ วิธีพิจารณาในศาลชั้นต้น

ลักษณะ ๑ ฟ้องคดีอาญาและได้สวนมูลฟ้อง

มาตรา ๑๕๗ การฟ้องคดีอาญาให้ยื่นฟ้องต่อศาลใดศาลหนึ่งที่มีอำนาจตาม
บทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้หรือกฎหมายอื่น

มาตรา ๑๕๘ ฟ้องต้องทำเป็นหนังสือ และมี^{๑๑๑}

- (๑) ชื่อศาลและวันเดือนปี
- (๒) คดีระหว่างผู้ใดโจทก์ผู้ใดจำเลย และฐานความผิด
- (๓) ตำแหน่งพนักงานอัยการผู้เป็นโจทก์ ถ้าราษฎรเป็นโจทก์ให้ใส่ชื่อตัว
นามสกุล อายุ ที่อยู่ ชาติและบังคับ
- (๔) ชื่อตัว นามสกุล ที่อยู่^{๑๑๒} ชาติและบังคับของจำเลย

^{๑๑๑}บรรยายฟ้องคดีอาญาต้องบังคับตาม ม. ๑๕๘ จะนำ ปวิพ. มาใช้ไม่ได้ (ฎ. ๑๘๗๖/๒๕๖๐) ปัญหาฟ้อง
เคลือบคลุมเป็นปัญหาข้อกฎหมายเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยที่ศาลมีอำนาจยกขึ้นวินิจฉัยแล้วพิพากษา
ยกฟ้องโจทก์ได้ (ฎ. ๔๕๒๔/๒๕๖๒) ถ้าข้อที่โจทก์ไม่ได้บรรยายมาในฟ้องเป็นเพียงรายละเอียดไม่ใช่
องค์ประกอบความผิด ฟ้องนั้นก็ชอบด้วยกฎหมาย (ฎ. ๕๖๘๘/๒๕๖๒)

^{๑๑๒}การบรรยายฟ้องที่อยู่ของจำเลย เพียงกล่าวไว้พอสมควรที่จำเลยจะเข้าใจได้ก็เป็นการเพียงพอแล้ว
(ฎ. ๘๘๔๓/๒๕๕๙)

ถ้าความผิดตามที่ฟ้องนั้นรวมการกระทำหลายอย่าง แต่ละอย่างอาจเป็นความผิดได้อยู่ในตัวเอง ศาลจะลงโทษจำเลยในการกระทำผิดอย่างหนึ่งอย่างใดตามที่พิจารณาได้ความก็ได้^{๕๑}

ภาค ๔ อุทธรณ์ และฎีกา

ลักษณะ ๑ อุทธรณ์

หมวด ๑ หลักทั่วไป

มาตรา ๑๙๓ คดีอุทธรณ์คำพิพากษาหรือคำสั่งศาลชั้นต้นในข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายให้อุทธรณ์ไปยังศาลอุทธรณ์ เว้นแต่จะถูกล้มอุทธรณ์โดยประมวลกฎหมายนี้หรือกฎหมายอื่น^{๕๒}

อุทธรณ์ทุกฉบับต้องระบุข้อเท็จจริงโดยย่อหรือข้อกฎหมายที่ยกขึ้นอ้างอิงเป็นลำดับ

---

^{๕๑}ฟ้องขอให้ลงโทษฐานพยายามฆ่าผู้อื่น ศาลพิพากษาลงโทษฐานทำร้ายผู้อื่นจนเป็นเหตุให้ได้รับอันตรายสาหัสตามที่พิจารณาได้ความได้ (ฎ. ๓๒๕/๒๕๖๒)

^{๕๒}จำเลยไม่ใช่ผู้ประกัน จำเลยจึงไม่มีความรับผิดชอบตามสัญญาประกันหรืออาจถูกบังคับตามสัญญาประกัน จำเลยจึงไม่มีสิทธิยื่นคำร้องขอให้งดหรือลดค่าปรับได้ และเมื่อศาลชั้นต้นมีคำสั่งอย่างไร จำเลยก็ไม่มีสิทธิอุทธรณ์คำสั่งดังกล่าวได้ (ฎ. ๔๒๑๐/๒๕๕๙)

คำพิพากษาศาลฎีกาที่น่าสนใจ

(อ้างอิงในประมวลกฎหมายฉบับนี้)

(เรียงตามลำดับจากคำพิพากษาศาลฎีกาเก่าไปใหม่)

ฎ. ๖๑๔/๒๕๕๖ การที่จะให้ผู้ให้ถ้อยคำสาบานหรือปฏิญาณตนเสียก่อนหรือไม่ในการสอบสวนนั้น เป็นอำนาจของพนักงานสอบสวน ฉะนั้นแม้จะไม่ให้สาบานหรือปฏิญาณตนก็ไม่ทำให้การสอบสวนเสียไป การที่พนักงานสอบสวนเรียกผู้ให้ถ้อยคำมาแล้วอ่านถ้อยคำที่นายตำรวจผู้อื่นได้ถามและจดไว้ให้ฟังและสอบถามผู้ให้ถ้อยคำเพื่อให้รับรอง และสอบถามเพิ่มเติม นั้น ถือได้ว่าเป็นการสอบสวนที่ถูกต้อง

ฎ. ๑๔๐/๒๕๕๐ ตำรวจมีอำนาจจับกุมผู้กระทำความผิดอาญา ซึ่งตนไปนอกเขตที่ตนประจำการอยู่ได้ และเมื่อเรียกสืบจากผู้กระทำความผิดนั้นก็ต้องเป็นมาตรฐานเจ้าพนักงานเรียกสืบ (ประชุมใหญ่ครั้งที่ ๓/๒๕๕๙)

ฎ. ๒๐๒๔/๒๕๕๓ สถานที่บนขบวนรถไฟโดยสารนั้น ไม่ใช่ที่รโหฐาน เป็นที่สาธารณสถาน

ฎ. ๙๕๔/๒๕๐๒ บิดาไม่มีอำนาจฟ้องผู้ที่ทำให้บุตรสาวของตนแท้งลูกถึงความตายด้วยความยินยอมของหญิงตาม ปอ. ม. ๓๐๒ เพราะหญิงมีส่วนร่วมในการกระทำความผิดและมีใช้ผู้ได้รับความเสียหายตามกฎหมาย

ฎ. ๑๒๘๑/๒๕๐๓ ผู้คู่ที่ยอมตกลงในการคู่ให้เขาเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา นั้นไม่ใช่ผู้เสียหายในกรณีความผิดฐานเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา (อ้างฎีกาที่ ๖๔๓/๒๕๕๖, ๑๒๒๒/๒๕๐๒)

ฎ. ๑๓๔๑/๒๕๐๙ เมื่อมีผู้ไปแจ้งความต่อพนักงานสอบสวนกล่าวหาว่าจำเลยบุกรุกที่ดิน จำเลยยอมตกอยู่ในฐานะเป็นผู้ต้องหาตาม ปวิอ. ม. ๒ (๒) แล้ว ซึ่งในชั้นสอบสวนตาม ปวิอ. ม. ๑๓๔ พนักงานสอบสวนจะบังคับให้ผู้ต้องหาให้ถ้อยคำใด ๆ ไม่ได้ และ ม. ๑๓๕ ก็บัญญัติห้ามมิให้พนักงานสอบสวนล่อลวงหรือ

ฎ. ๒๔๒๙/๒๕๓๗ เมื่อข้อเท็จจริงในคดีปรากฏว่า ข้อหาความผิดฐานบุกรุกกับ ข้อหาความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์เป็นความผิดที่เกี่ยวข้องกันและเป็นการกระทำการเดียวกัน การที่ได้อำนาจฟ้องในข้อหาความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์แล้วก็เท่ากับ ได้อำนาจฟ้องในข้อหาความผิดฐานบุกรุกด้วย เมื่อมีการสอบสวนในความผิดทั้งสอง ข้อหานี้แล้ว โจทก์จึงมีอำนาจฟ้องทั้งสองข้อหา และศาลมีอำนาจลงโทษจำเลยใน ข้อหาความผิดฐานบุกรุกได้

ฎ. ๖๔๗๕/๒๕๓๗ ผู้เสียหายในคดีอาญาซึ่งยังเป็นผู้เยาว์จะขอเข้าร่วม เป็นโจทก์กับพนักงานอัยการ ต้องกระทำโดยผู้แทนตาม ปวิอ. ม. ๓, ๕ และ ๖ การที่ผู้เสียหายซึ่งยังเป็นผู้เยาว์ขอเข้าร่วมเป็นโจทก์โดยลงชื่อแต่งตั้งทนายความ ด้วยตนเองแต่ล่าช้าเพื่อให้ทนายความดำเนินกระบวนการนั้น มิได้เป็นไปตาม บทบังคับอันว่าด้วยความสามารถของบุคคลตามกฎหมาย แต่ศาลจะยกคำร้องหรือ ไม่รับพิจารณาเสียทีเดียวยังไม่ได้ ชอบที่จะสั่งให้แก้ไขความบกพร่องเสียก่อนตาม นัยแห่ง ปวิอ. ม. ๕๖ วรรคสี่ประกอบด้วย ปวิอ. ม. ๖ และ ๑๕ เมื่อโจทก์ร่วมซึ่ง เป็นผู้เยาว์มิได้เป็นผู้ฎีกาขึ้นมาและคดีไม่อาจทำให้คำวินิจฉัยของศาลฎีกาเกี่ยวกับ ปัญหาว่าจำเลยกระทำผิดตามฟ้องของโจทก์หรือไม่เปลี่ยนแปลงไป และเมื่อนับอายุ ของโจทก์ร่วมในขณะที่คดีอยู่ระหว่างการพิจารณาของศาลฎีกา โจทก์ร่วมมีอายุเกิน กว่า ๒๐ ปี บรรลุนิติภาวะแล้วจึงไม่มีความจำเป็นและไม่มีความเหตุที่ศาลฎีกาจะต้องสั่ง ให้แก้ไขในข้อบกพร่องเรื่องความสามารถของโจทก์ร่วมอีก

ฎ. ๑๗๕๐/๒๕๓๙ จำเลยได้ทำร้ายผู้ตาย หลังจากนั้นจำเลยจึงไปแจ้งความว่า ผู้ตายบุกรุก เจ้าพนักงานตำรวจนำตัวผู้ตายส่งโรงพยาบาลและต่อมาถึงแก่ความตาย พนักงานสอบสวนจึงร่วมกับแพทย์ชันสูตรพลิกศพผู้ตายไว้ โดยที่ขณะผู้ตายถูก จำเลยทำร้ายนั้นผู้ตายมิได้เป็นผู้ต้องหาในข้อหาบุกรุกและมีได้อยู่ในความควบคุม ตัวของเจ้าพนักงานแต่อย่างใด แม้ผู้ตายจะถึงแก่ความตายในระหว่างที่เจ้าพนักงาน ตำรวจนำตัวส่งโรงพยาบาลก็ไม่ใช่กรณีที่มีความตายเกิดขึ้นโดยการกระทำของเจ้า พนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่หรือตายในระหว่างอยู่ในความควบคุม ของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ จึงไม่ใช่กรณีที่ต้องดำเนินการตาม ปวิอ. ม. ๑๕๐ วรรคสาม เมื่อพนักงานสอบสวนและแพทย์ชันสูตรพลิกศพ เสร็จแล้วพนักงานอัยการโจทก์จึงมีอำนาจฟ้องจำเลยได้

ฎ. ๒๙๕๘/๒๕๔๑ พ. มิได้เป็นบิดาโดยชอบด้วยกฎหมายของ น. ได้เป็นโจทก์ฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยตาม ปอ. ม. ๒๗๗ แม้ตามคำฟ้องจะระบุว่า น. ผู้เยาว์ โดย พ. บิดาผู้ปกครองผู้แทนโดยชอบธรรมเป็นโจทก์ แต่ในชั้นไต่สวนมูลฟ้องปรากฏข้อเท็จจริงว่า น. เป็นบุตรของโจทก์อันเกิดกับ ร. ภรรยาของโจทก์ ซึ่งไม่ได้จดทะเบียนสมรสกันตามกฎหมาย และ ร. หนีออกจากบ้านตั้งแต่ น. ยังเล็กอยู่ พ. เป็นผู้ให้ความอุปการะเลี้ยงดู ให้การศึกษา และให้ น. ใช้นามสกุล กรณีเป็นเรื่องมารดาผู้แทนโดยชอบธรรมของ น. ผู้เยาว์ไม่สามารถจะทำการตามหน้าที่ได้ ดังนั้น ญาติของ น. ผู้เยาว์หรือผู้มีประโยชน์เกี่ยวข้องจึงอาจร้องขอต่อศาลชั้นต้นขอให้ตั้งเป็นผู้แทนเฉพาะคดีได้ดังที่บัญญัติไว้ใน ปวิอ. ม. ๖ การที่ศาลชั้นต้นมีคำสั่งให้ประทับฟ้องของโจทก์ไว้พิจารณา ถือได้โดยปริยายว่า ศาลชั้นต้นตั้งให้ พ. เป็นผู้แทนเฉพาะคดีตามกฎหมาย อีกทั้งยังปรากฏว่าก่อนศาลชั้นต้นพิพากษาศาลชั้นต้นยังมีคำสั่งตั้ง พ. เป็นผู้แทนเฉพาะคดีอีกด้วย เช่นนี้ พ. จึงมีอำนาจเป็นโจทก์ฟ้องจำเลยแทน น. ผู้เยาว์ได้

ฎ. ๖๓๙๗/๒๕๔๑ การที่พนักงานสอบสวนปกปิดชื่อและตัวสายลับ ไม่ได้สอบปากคำของสายลับไว้เป็นหลักฐาน ก็เป็นอำนาจและหน้าที่ของพนักงานสอบสวนที่จะสืบหาพยานหลักฐานมาประกอบดำเนินคดี และเป็นดุลพินิจของพนักงานสอบสวนที่จะสอบสวนบุคคลใดเป็นพยานได้ การที่พนักงานสอบสวนเห็นว่าไม่จำเป็นต้องสอบปากคำสายลับไว้เป็นหลักฐานไม่ถือว่าการสอบสวนไม่ชอบคำให้การรับสารภาพของจำเลยในชั้นจับกุมและชั้นสอบสวนเป็นไปโดยสมัครใจตามความสัจจริงจึงใช้เป็นพยานหลักฐานยืนยันจำเลยในชั้นพิจารณาได้

ฎ. ๔๒๓๙-๔๒๔๐/๒๕๔๒ แม้การที่พนักงานสอบสวนนำตัวผู้ต้องหาออกนอกพื้นที่ที่ทำการของกองปราบปรามเพื่อตรวจค้นตามหมายค้นจะเป็นการนอกเหนือจากคำร้องขอฝากขังที่ระบุว่า ขอรับตัวผู้ต้องหาไปควบคุมยังที่ทำการของกองปราบปรามเพื่อให้พยานชี้ตัว แต่ก็ยังได้อ้างเหตุที่ต้องขออนุญาตฝากขังด้วยว่า การสอบสวนยังไม่เสร็จสิ้น ต้องสอบสวนพยานเพิ่มเติมอีก ๑๕ ปาก ดังนั้น พนักงานสอบสวนจึงมีอำนาจสอบสวนพยานหรือกระทำการอื่นใดอันจำเป็นเพื่อให้การสอบสวนเสร็จสิ้นได้ มิได้จำกัดเพียงให้พยานชี้ตัวผู้ต้องหาเพียงอย่างเดียวเท่านั้น

ฎ. ๖๓๒๙/๒๕๕๔ สิทธิในการเลิกสัญญาของคู่สัญญาอาจเกิดจากข้อกำหนดในสัญญาหรือโดยบทบัญญัติของกฎหมายอันเป็นหลักทั่วไปตาม ม. ๓๘๖ ถึง ม. ๓๘๙ หรือตามบทบัญญัติว่าด้วยเอกเทศสัญญา ลักษณะเช่าทรัพย์ ข้ออ้างของจำเลยที่ว่า โจทก์ปฏิบัติต่อจำเลยไม่เป็นไปตามฐานะผู้ให้เช่าที่ควรให้ความสะดวกแก่ผู้เช่าตามสมควร แต่กลับไม่ให้ความสะดวกในการที่จำเลยให้เช่าช่วงนั้น เมื่อตามสัญญาเช่า ไม่มีข้อสัญญาที่กำหนดให้จำเลยบอกเลิกสัญญาด้วยเหตุดังที่จำเลยกล่าวอ้าง ทั้งตามหนังสือบอกเลิกสัญญาของจำเลยก็มีได้ระบุว่าโจทก์กระทำผิดสัญญาข้อใด จำเลยจึงไม่มีสิทธิบอกเลิกสัญญา หนังสือบอกเลิกสัญญาของจำเลยเป็นเพียง คำเสนอขอเลิกสัญญา เมื่อโจทก์ไม่ตกลงเลิกสัญญาตามคำเสนอของจำเลย สัญญาเช่าระหว่างโจทก์กับจำเลยจึงหาได้เลิกกันไม่ แม้ตาม พรบ. ภาษีโรงเรือน และที่ดินฯ ม. ๔๐ กำหนดให้โจทก์ซึ่งเป็นเจ้าของทรัพย์สินมีหน้าที่ต้องเสียก็ตาม แต่ตามสัญญาเช่าข้อ ๑๕ วรรคสอง กำหนดให้จำเลยเป็นผู้ชำระ เมื่อจำเลยไม่ชำระ โจทก์ก็ต้องชำระแทนและเรียกเอาจากจำเลยได้ กรณีมิใช่เป็นเรื่องที่โจทก์ผู้ให้เช่าฟ้องจำเลยผู้เช่าเกี่ยวกับสัญญาเช่าตาม ปพพ. ม. ๕๖๓ แต่เป็นกรณีที่ไม่มีความหมายบัญญัติไว้โดยเฉพาะ จึงมีอายุความ ๑๐ ปี ตามมาตรา ๑๙๓/๓๐

การฟ้องเรียกค่าปรับฐานชำระค่าเช่าล่าช้านั้นมิใช่เป็นการเรียกค่าเช่าที่ค้างชำระตาม ปพพ. ม. ๑๙๓/๓๓ (๓) แต่ถือเป็นคดีที่โจทก์ผู้ให้เช่าฟ้องจำเลยผู้เช่าเกี่ยวกับสัญญาเช่าจึงต้องฟ้องภายใน ๖ เดือน นับแต่วันส่งคืนทรัพย์สินที่เช่าตามมาตรา ๕๖๓

ฎ. ๑๐๖๕๓/๒๕๕๔ เมื่อผู้เสียหายเป็นผู้เยาว์ที่มีความรู้สึกผิดชอบดีแล้วก็มีสิทธิยื่นคำร้องทุกข์หรือถอนคำร้องทุกข์เองได้ ปัญหาดังกล่าวเป็นข้อกฎหมายที่เกี่ยวกับความสงบเรียบร้อย ศาลฎีกายกขึ้นอ้างได้ แม้คู่ความจะมีอายุขึ้นฎีกาตาม ปวิอ. ม. ๑๙๕ วรรคสอง ประกอบมาตรา ๒๒๕

ฎ. ๑๓๘๑/๒๕๕๕ ปวิอ. (ม. ๒ (๖), ๑๙ วรรคแรก) เหตุคดีนี้เกิดในเขตอำนาจของพนักงานสอบสวนสถานีตำรวจภูธรตำบลบางโพธิ์ ที่เจ้าพนักงานตำรวจผู้จับกุมนำจำเลยมอบแก่พนักงานสอบสวนสถานีตำรวจภูธรอำเภอเมืองสมุทรสาครและพนักงานสอบสวนสถานีตำรวจภูธรอำเภอเมืองสมุทรสาครโดยได้รับมอบหมาย

ฎ. ๓๒๓๕/๒๕๖๒ โจทก์ร่วมรู้เรื่องความผิดและรู้ตัวผู้กระทำความผิดตั้งแต่วันที่จำเลยไม่ยอมคืนเงินที่โจทก์ร่วมนำฝากในบัญชีธนาคารของจำเลย แม้ต่อมาจำเลยได้ถอนเงินจำนวนนั้นออกไปและโจทก์ร่วมเพิ่งทราบถึงการถอนเงิน ซึ่งเป็นเหตุการณ์หลังจากที่จำเลยไม่ยอมคืนเงินให้โจทก์ร่วมแล้ว จึงไม่ทำให้สิทธิในการร้องทุกข์ของโจทก์ร่วมขยายออกไป เมื่อโจทก์ร่วมไปร้องทุกข์เมื่อพ้นกำหนด ๓ เดือน นับแต่วันที่โจทก์ร่วมรู้เรื่องความผิดและรู้ตัวผู้กระทำความผิด คดีของโจทก์และโจทก์ร่วมจึงขาดอายุความตาม ปอ. ม. ๙๖ และสิทธินำคดีอาญามาฟ้องระงับตาม ปวิอ. ม. ๓๙ (๖)

ฎ. ๓๓๑๓/๒๕๖๒ เว็บไซต์ที่จำเลยเป็นเจ้าของและดูแลเป็นเว็บไซต์ที่บุคคลทั่วไปจากทุกมุมโลกสามารถเข้าถึงได้ การที่มีผู้นำภาพใบหน้าของโจทก์มาตัดต่อทำให้โจทก์เสียหายและอับอาย ต่อบุคคลที่รู้จักโจทก์จากการเข้าชมเว็บไซต์นั้นถือเป็นการกระทำความผิดในราชอาณาจักร และโจทก์ซึ่งพบภาพถ่ายดังกล่าวในขณะที่พักอาศัยอยู่ในเขตศาลชั้นต้น ต้องถือว่าสถานที่ที่โจทก์อยู่ในเขตศาลเป็นที่ซึ่งความผิดได้กระทำด้วย

ฎ. ๓๔๙๓/๒๕๖๒ โจทก์มีคำขอให้จำเลยลงโฆษณาขอโทษโจทก์ทางหนังสือพิมพ์ มิได้มีคำขอให้โฆษณาคำพิพากษาในหนังสือพิมพ์ แต่ ปอ. ม. ๓๓๒ (๒) บัญญัติให้เป็นอำนาจของศาล ศาลชั้นต้นจึงชอบที่จะพิพากษาให้จำเลยโฆษณาคำพิพากษาในหนังสือพิมพ์ได้ ไม่เป็นการพิพากษาเกินคำขออันเป็นการต้องห้ามตาม ปวิอ. ม. ๑๙๒ วรรคหนึ่ง

ฎ. ๓๖๘๖/๒๕๖๒ ปัญหาว่า คำพิพากษาศาลอุทธรณ์ที่ให้กักขังจำเลยโดยมิได้กำหนดสถานที่กักขัง ชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ เป็นปัญหาเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อย จำเลยยกขึ้นอ้างในชั้นฎีกาได้

ฎ. ๔๐๕๐/๒๕๖๒ แม้หนังสือรับรองเป็นเพียงสำเนาเอกสาร และ ปวิอ. ม. ๒๓๘ บัญญัติว่า ต้นฉบับเอกสารเท่านั้นที่อ้างเป็นพยานได้ แต่มีข้อยกเว้นไว้ว่า ถ้าหาต้นฉบับไม่ได้ สำเนาที่รับรองว่าถูกต้องหรือพยานบุคคลที่รู้ข้อความก็อ้างเป็นพยานได้ เมื่อโจทก์มีพยานบุคคลที่รู้เห็นและทราบเนื้อความในหนังสือรับรองมาเบิกความยืนยัน หนังสือรับรองย่อมรับฟังเป็นพยานหลักฐานได้